

Régi szegedi színházak.

Írta: dr. Csizmer Károly.

(Nyolcadik közlemény.)

Igy jött létre 1858-ban az első állandó színház Szegeden, amely a növekvő telken, a nyári színházból fejlődött ki és a „kis alkotmány” idejében 1860–61-ben fénykorát élte, a nagy drámai színész, Molnár György 1848-as honvédtiszt és színházigazgató vezetése alatt, aki művészi magaslaton mozgó, látványos történeti előadásokat (Mátyás király bevonulása Budára, II. Rákóczi Ferenc bejövetele a vereckei szoroson, a szigetvári vértanúk) rendezett, görögvilágvilágítás és jelképes értelmű némaképek bemutatása mellett.

Ezek kitűnő alkalmul szolgáltak a színészeknek, diákoknak, jogászoknak, sőt az értelmiségnek is, hogy parázs tüntetéseket rendezzenek az osztrák hivatalnokok és zsoldárok ellen.

Az előadások előtt a tűzvértű ifjúság Osztrovszky, Kempelen Győző (a Híradó szerkesztője), Nagy Sándor (szegedi kis Petőfi) és Magyar János vezetésével zászlóval, zenével, hazafias dalok közt járták be a várost és a színházban a tüntetések véget nem értek, különösen amikor Kazinczy Ferenc és Kisfaludy Károly születését, Petőfi, Széchenyi István és gróf Teleki László halálát némaképekben ünnepelték.

A zenét a pécsi konzervatóriumot végzett és „kottából” játszó Erdélyi (Kis) Náci cigánybandája szolgáltatta. Ez a favázas színház egyszerűsmind híres színészeket is nevelt. Szigeti József, Szathmáry Károly, Mihályi Károly, Nikó Lina (s kis Blaháné), Váradi Miklós, híres népszínmű-énekes, Solymosi Elek (a „Falu rossza” páratlan Gonosz bakteja), Nagy Ibolya, (Nagy Sándor és jászberényi Kóór Flóra színésznő leánya), Hunyadi Margit és Lánchy Ilka innét kerültek a „Nemzetibe” és Népszínházba.

VI.

Az állandó színházban eleinte nyáron is játszottak, de mivel a hőség a szűk és alacsony épületben elviselhetetlen volt, azért Molnár György ismételtén sürgette, hogy a nyári előadásokra az újszegedi népkertben építsenek színpadot, amire 1863. év február havában Kotlinszky Antal, a színházi sörözősarnok bérlije a tanácstól engedélyt kért, hogy az újszegedi népkertben nyári színpadot állíthasson, de még akkor Újszeged Torontárvármegyébe és a kanizsai szolgabírói járásba tartozván, a tanács és a vármegyei hatóság között támadt összeküzdés miatt az ügy nem sikerült.

Emiatt 1863. év július havában a népkerti mulatókat bérli korcsmáros a népkertben tánchelyül használt kőralaku fabódét, amely kőralaku nyitott tákolmány volt, deszkasátorral megtoldotta és benne színpadot rögzített. A nézőterre lócákat helyeztek és a nem fizető publikum elől a tánchelyeket a színpadhoz egyúttal köröskörül kifestett ponyvafalakkal zárták el, de az inasok és mesterlegények lyukat hasítottak a vászonfalakon és ingyen élvezték az előadást, amíg a városi hajduk és megyei pandurok el nem zavarták őket.

Szathmáry Árpád színházigazgató 1868-ban a népkerten kívül első mezőre tervezte a színpad felállítását, de abban maradt, mert a tanács sok helyhasználati díjat követelt. Ezután Rónay János Újszegeden lakó kanizsai szolgabíró vette kezébe az ügyet és részvénytársaságot alakított és az építette föl a népkerten tul fekvő nyári színpadot. 1868. évi augusztus 15-én Szathmáry Árpád társulata a „Szigetvári vértanúk” előadásával nyitotta meg.

Ezt a második újszegedi színpadot 1869. év nyarán Aradi Gerő igazgató bérlije ki és augusztus 8. és következő napokon a „Bem apó hadjárata” című látványos darabot mutatták be nagyszámú műkedvelőkkel. Közöttük dorozsmai és algyeyi mesterlegények is szerepeltek, ki ingyen, ki nap-számért. A honvédruhák, huszármanték, orosz és lengyel prémes sikkák, bérbevevő lovak, kocsik, füstölt mükedvelők, bombák, rakéták, puskapor, világítás (estenként 100 forint) sok költségébe került az igazgató.

(Folytatjuk.)

ÖRÖKBESZÜ REGÉNYEI

GRÓF
**MONTE
CHRISTÓ**

GRANDIÓZUS DRÁMA 10 FELVONÁSBAN

Varga Mihály költő-
gyárosnál Szeged

Telefon 463. 527 Aradi-utca 4.

Mindenmely költő, zsinor, zsák, ponyva, szőlőkötöző fonalak és háló gyári áron kapható.

Hírek

VIII/19. Kedd. Róm. kat. és protestáns Tul. Laj. pk. Qdr. kat. András és t. Nap. kel 5 óra 1 perckor, nyugszik 7 óra 5 perckor. Somogyi-könyvtár és múzeum zárva. Egyetemi könyvtár (központi egyetem I. emelet) nyitva délelőtt 8-tól 12-ig.

A mozi előadások 3, 7 és 9 órákor kezdődnek. Szegeden a gyógyszerárak közül szolgálatot tartanak: Gerle Jenő Klauzál-tér 3 (telefon 359), Gergely Jenő Kossuth-Lajos-sugárút 31 (telefon 62), dr. Löbl Imre Gizella-tér 5 (telefon 819), Moldvány Lajos Újszeged (telefon 846), Nindl János Petőfi Sándor-sugárút 41 (telefon 777), Nyilassy Ágoston Szilléri-sugárút 11.

— **Önnapi mise Szent István napján.** Augusztus huszadikán, Szent István napján délelőtt 10 órákor önnapi mise lesz a rókusai templomban. A misén részvesznek a városi és állami hatóságok is.

— **Mária Valéria főhercegnő súlyos beteg.** Bécsből jelentik: Egy hétfői lap értesítése szerint **Mária Valéria** főhercegnő, néhai Ferenc József király leánya, súlyos betegesen fekszik a wallisei kastélyban. Az állami összeomlás után a főhercegnő férje, Ferenc Szalvátor, a köztársasági kormány előtt lemondott minden örökösödési igényéről és családjával végkép visszavonult az Amstetten mellett lévő wallisei kastélyba.

— **Ilonka-nap.** Szegeden nagyon sok Ilonka van és így hétfőn bőséges aratásuk volt a virág-árú asszonyoknak. A kereslet tekintélyesen megnövekedett — mert alig van valaki olyan, akinek ne lenne köze egyik-másik Ilonkához —, tehát alaposan felszokott a rózsák, a székfűk, az öszi-rózsák és a dália árak. A virágpiacra már kora reggel, hat óra előtt megkezdődött a sürgős-forrás. A virágkötők tömegtelen árut hordtak föl a piacra, amelyen a dália és az öszi-rózsák uralkodtak, a rózsák ideje ugyanis már lejárt, sok néhány haldokló bimbó került a pompázó öszelei virágrengeteg közé. A tarka virágos asztalok között tarka közönség tolongott. Ifjú, szerelmes tekintetű diáklányok, idősebb, társasági urak, szaporabeszédű szomszédasszonyok válogattak a portékában és hűledeztek a képtelen árak miatt. Egy szál fehér öszi-rózsáért ezer-kétezer koronát, a rózsáért háromezret, a székfűért kétezer is elkértek. Valamire való bokréta ára tízezer koronánál kezdődött, de a százezer koronás csokor sem volt túlságosan káprázatos. Azért virággal ment mindenki el a piacról, mert hát Ilonka napja van és az Ilonkák köszöntése virág nélkül el sem képzelhető.

— **A gyulai katolikus nagygyűlés véget ért.** A békésgyulai katolikus kongresszus vasárnap nagymisével kezdődött, amelyet **Schioppa Lőrinc** pápai nuncius celebrált. A város másik templomában, a Józsefvárosban **Várhelyi József**, szeged-belvárosi prépost-plébános mondotta a misét. Délelőtt a róm. kat. gimnázium udvarán tartották a diszgyűlést. **Schioppa Lőrinc** nuncius német beszédet olvasott föl, amelyben híre és munkára buzdított a tolmácsolta a pápa üdvözlését. Dr. **Munyán István** szegedi táblai tanácselnök a jövő feladatairól tartott határozó beszédet. Délután dr. **Glatzfelder Gyula** püspök vezetésével és **Schioppa** nuncius részvételével eukarisztikus körmenet volt. Este a színházban **Hevesi Sándor** „Császár és komédiás” című színművét adták elő a vendégek tiszteletére.

— **Október elsején lép életbe a városházán a nyolc órai munkaidő.** A belügyminiszter rendeletét adott ki a közigazgatási hivatalok munkaidőjének meghosszabításáról. A rendelet értelmében a város köteles október elsején életbe léptetni a nyolc órai munkaidőt. A főiskolát végzett tisztviselők munkaidője heti 42, a többieké heti 48 óra. A miniszter a meghosszabbított munkaidő beosztását a városra bízta, tehát a város hatóságától függ, hogy október elsejétől kezdve életbe lép-e a délelőtti-délutáni munkaidő a városházán, vagy pedig a városi alkalmazottak egyfolytában dolgozzák-e le a nyolc, illetve a hét munkaidőt.

— **Halálozás.** **Galler Kristóf** pápai kamarás, a szegedi tanítóképzőintézet nyugalmazott igazgatója hétfőn reggel Szafymazon ötvennyolcéves korában meghalt. **Galler Kristóf** szerény alakját, csendes szavát sokan szerették Szegeden. Tagja volt a város törvényhatósági bizottságának is, de csak nagyon ritkán szólalt fel, ha valami valóban fontos kérdésről volt szó. Megfontolt véleményét mindenki szívesen hallgatta meg. Elhalálozását őszintén fájlaja mindenki. — **Salánky József** kuriai bíró, a szegedi bírói kar egyik kiválóan képzett és általában tisztelt tagja, a vasárnapról hétfőre virradó éjjel meghalt. Az elhunytban **Salánky István** kegyesrendi tanár testvérét gyászolja. — **Özvegy Agócsy Ödön**, született **Bernáth Mária** Magdolna urnő vasárnap hosszú szenvedés után elhunyt. Nevelt leánya, **Bernáth Margit**, fivére dr. **Bernáth Gyula**, nőtestvére **özvegy Pipis Sándorné** és kiterjedt rokonság gyászolja.

— **Az aranyparitások közeztvám.** A városnál, hacsak titokban meg nem csinálták, semmit se számítanak még aranyparitáson. Ugy látszik azonban, hogy a tisztelt toronyalja erre a számítási alapra akar áttérni. Arról lehetne beszélni, hogy helyesen, vagy helytelenül. Arról azonban, hogy az aranyparitások számítását pont a közeztvámhoz kezdik el, beszélni kell. Rámutattunk már arra, hogy milyen anomália, nem is anomália, hanem nagyfokú igazságtalanság van abban, hogy vízdíjat, tehát vízárt járó díjat kér a város olyanoktól, akiknek nem ad vizet. A vízárt a várost egyetlen polgár sem hajthatja végre, viszont a város a vízdíjért minden polgár nyakára végrehajtott küldhet. Így valahogy vagyunk a közeztvámhoz is. A vámost a közeztvámhoz szedik, a közeztvámhoz azonban edeskeveset törődnek. Ez az egyik. De azért is irni kell a „modernizálódásról”, mert az aranyparitások közeztvámra bizonyára azért akar áttérni a város, hogy közeztvámjövödelmét szaporítsa. A közeztvám büszkékedhetik azzal, hogy az utóbbi hónapokban egészen komoly, számbajövő téllé nőtte ki magát. Még sem érdemes a dolognak nagy feneket keríteni. Mindössze megkérdezzük: minek ilyen átkos hamarsággal ez az újabb vámemelés? Miért nem emelik buzaparitásra a földbérleteket? És végül: egészen bizonyos, hogy az aranyparitások közeztvám az eddiginél **nagyobb** jövödelmet fog hozni a városnak?

— **A városi fürdő még mindig drágít.** A múlt héten leszállították a bérleteket azokban a szegedi gyárakban, amelyekben a heti fizetést a helyi index alapján állapítják meg. Egyre több üzlet kikapcsolódott a gyárakból, nemcsak a múlt héten, hanem ezen a héten is, leszállított, sőt mélyen leszállított árakban. De a városi gőzfürdő drágít. Logikus gondolatfűzéssel azonban, úgy látszik, nem lehet hatni a városi fürdő vezetőségére, amely ki tudja, miért találta most indokoltnak, hogy fölemelje a fürdő árát. Amde arról a tizenkét-ezer koronás jegyár mellett sem gondoskodott, hogy a gőzkamrából ne mindjárt jégverem-imitációkba lépjenek a vendégek. Pedig vigyázni tessék, hogy baj ne essék. A városi fürdő, eddig legalább úgy tudtuk, közegészségügyi intézmény is. És azonkívül, hogy az árakat csökkentő következetességgel emeli, akár van rá ok, akár nincs, más hivatás is várna rá.

— **Az államellenes görög dinnye.** Az egyik fővárosi estílap írja: Az aszódai csendőrség letartóztatta **Friedmann Alajos** ottani fűszerest, aki ellen azt a feljelentést tették, hogy a kirakatában levő görög dinnyébe, a magyar szent korona címerébe egy zsidó csillagot, illetve szovjetcsillagot véselt be, ami által az állami és társadalmi rend felforgatását követte el. **Friedmann** ma délelőtti hallgatta ki dr. **Zsacskó Béla** vizsgálóbíró, aki előtt **Friedmann** tagadta, hogy neki szándéka lett volna a magyar állam társadalmi rendjét felforgatni. A vizsgálóbíró megtekintette a bűnjelként lefoglalt hét kilogramos görög dinnyét és szemügyre vette az inkriminált szovjetcsillagot és megállapította, hogy a csillagnak nyoma sincs a dinnyén, ellenben egy négyszög alakú, alul és felül kuppal végződő jel van a dinnyén, amely semmi körülmények között sem lehet olyan ábrázolat, amely akár **Dávid király** pajzsát, akár pedig a szovjet címerét jelképezné. Tekintettel arra a körülményre, hogy még ha zsidójelvény volna is a dinnyén, ez sem képezne az állami rend felforgatását, a vizsgálóbíró kihirdette végzését, amely szerint helyt ad dr. **Rendes Miklós** védő előterjesztésének és **Friedmann** szabadlábra helyezi. Amennyiben az ügyesség nem él jogorvoslattal a határozat ellen, **Friedmann** még ma elhagyja a a fogházat. Hír szerint aznap, amikor **Friedmann** letartóztatták, lelketlen igazgatók fölkeccelték Aszódon több egyént, hogy verjék be az ottani zsidók ablakait, ami meg is történt. Az egyik zsidó gyáros ablaka alá fekete krétával ezt írták: „Vesszenek a zsidók!” A fenyegetés inkább csak óhaj volt, amely azonban nem valósult meg. Aszódon nem vészt el senki és semmi, még a bűnjelként lefoglalt dinnye sem.

— **Az alsótiszpartti földet haszonbérére.** A városi számvétség előterjesztést tett a tanácsnak az Újszegeden levő alsótiszpartti bérföldek haszonbérének fel-emelésére. Három évvel ezelőtt, 1921-ben ugyanis, amikor árverezték ezeket a földeket, a tanács arra utasította a számvétséget, hogy 1924 júliusáig a földbérlet esetleges emelése ügyében tegyen előterjesztést. A tanács hétfőn foglalkozott ezzel az ügyvel, de határozatot nem hozott, hanem kiadta a számvétség előterjesztését javaslatként a gazdasági ügyosztálynak.

Megérkeztek a legújabb kész női és leány átméleti és téli kabátok. Mérték szerint szebb kiviteben legolcsóbb árban. **Reményiné** divatruház, főposta mellett. 710.